

ECN 120

Arbeidsmarkedene forbi basismodellen

Innhold

- basismodellen: frikonkurransen og rask tilpassing
- utvida modell (gjenspeiler faktiske forhold bedre):
  - fagforeninger tariffavtaler
  - tregere tilpassing
- modeller for fastsetting av lønn

Arbeidsmarkedet – forbi basismod.

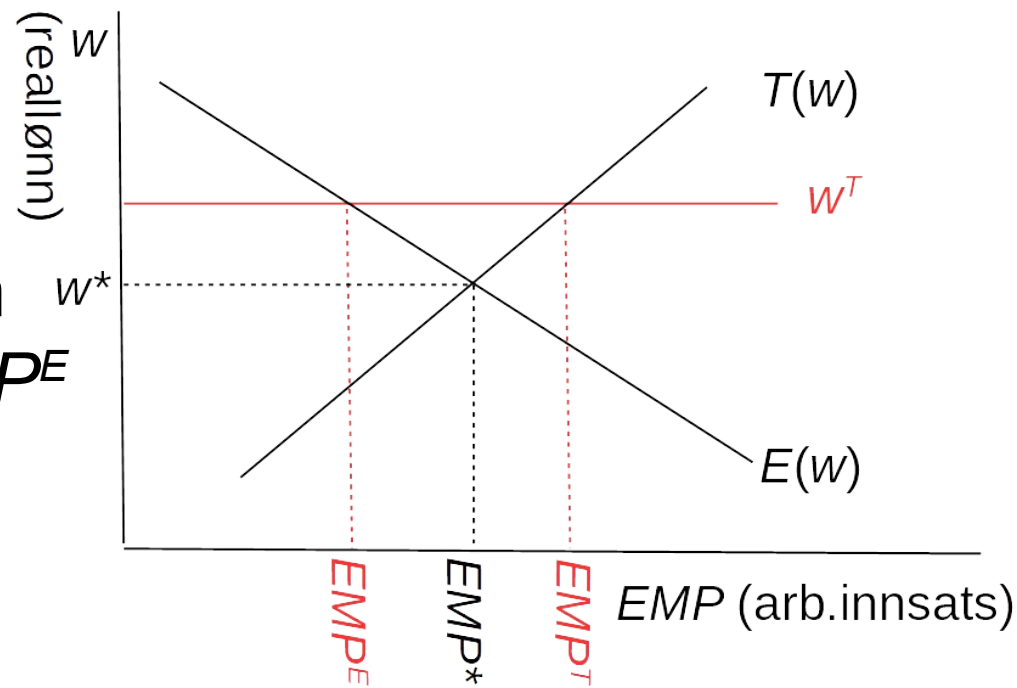
- Basismodellen (frikonk.)
  - Ingen arbeidsløshet (alle som har lyst til å jobbe til likevektslønna w^* får jobb)
  - Øyeblikkelig justering av lønninger og sysselsetting
- Utvidelser av modellen
  - Friksjonell ledighet – folk flytter og det tar tid før de får ny jobb (ikke alvorlig)
  - Strukturell ledighet – arbeidstakerne har ikke den kompetansen som etterspørres (alvorlig)

Arbeidsmarkedet – fagforeninger (1)

- Formål
  - Høgere lønn (+ arb.forhold) for medlemmene
  - Tariffønn w^T : minimumslønn :: $w^T > w^*$

- Tariffønn og std.perspektivet

- Bindende min.lønn
→ $u = EMP^T - EMP^E$
- $EMP^E = E(w^T)$
 $< EMP^* = E(w^*)$
- $EMP^T = T(w^T)$
 $> EMP^* = T(w^*)$

... arbeidsm. – fagforeninger (2)

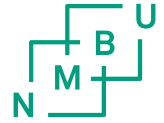
- Standardperspektivet forteller ikke alt
  - ◆ Norge (+ mange land m. sterke fagforeninger) mindre arbeidsløse enn USA & land m/svake fagforeninger
- Alt. forklaring - ansvarlige fagforeninger:
  - Ikke ødelegge for egen eksistens v/ å drive opp tarifflønnen for mye
  - tarifflønn → selskap m/ låg prod. gir seg
  - "selskap" som vil overleve må bedre arbeidsproduktiviteten for å forsvare lønnskostn
  - produktiviteten og lønningene opp

Arbeidsmarkedet – lønnsmodeller

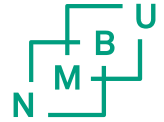
- Basismodellen
  - Likevekta $[w^*, EMP^*] \rightarrow u = 0$
- Tariffønn $\rightarrow$ høyere lønn $w^T > w^*$
  - $u = EMP^T - EMP^E > 0$
- Frontfaget
  - Skjerma sektor forhandler $\rightarrow w^{Ts} > w^{Tk}$
  - $\rightarrow$ lønnspress konkurransutsatt sektor $\rightarrow u$
  - Løsning: konkurransutsatt sektor (frontfaget) forhandler først og setter ramma for resten av lønnsoppgjøret $\rightarrow w^{Tk} = w^{Ts}$
(dagens norske modell – funker OK)

Arbeidsmarkedet – sysselsetting

- Alternativt mål til arbeidsløshet u
  - Sysselsettingsgraden EMP/B
= andel av befolkninga som er sysselsatt eller driver egen virksomhet
  - Gjenspeiler arbeidskraftsreserven
- $\rightarrow BNP/B = BNP/EMP \times EMP/B$
  - BNP/EMP = arbeidsproduktivitet
  - EMP/B = sysselsettingsgrad
  - Sterkere kopla til potensielt BNP
    - ◆ høg u indikerer også langt unna potensialet

Arbeidsmarkedet – arbeidsløyse

- Kostnader for den enkelte uten arb.
  - mindre inntekt, dårligere helse (årsak/virkn.?), redusert sjøltillit
  - forvitring av kunnskap
- Kostnader for samfunnet
  - redusert BNP
  - $U'' > U' \rightarrow EMP'/AD < EMP''/AD$
 $\rightarrow BNP'/B > BNP''/B$ (forutsatt AD konstant)
  - Fra formelen $BNP/B = BNP/EMP \times EMP/B$
    - ◆ BNP/EMP = arbeidsproduktivitet
    - ◆ EMP/B = sysselsettingsgrad